7/12145

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.16.0.SGB.0.10.00.02.610-090-31983 08/03/ **2006**
Konu : Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığının 15/02/2006 tarihli ve 18268 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Sayın Erdal KARADEMİR'in 7/12145-18336 Esas No'lu soru önergesinin cevabı ekte sunulmaktadır.

Bilgilerinizi arz ederim.

Atilla KOÇ
Bakan

EK :
1-Cevap (3 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

İnönü Bulvarı No:5 06100 Emek / ANKARA Tel: (0312) 2969316 Fax: (0312) 212 88 67
www.kultur.gov.tr E-Mail: kultur@kultur.gov.tr

7/12145

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN ERDAL KARADEMİR 7/12145-18336 ESAS NO'LU YAZILI SORU ÖNERGESİNE İSTİNADEN HAZIRLANAN BAKANLIĞIMIZ CEVABI

Tarihi ve Kültürel miraslar atalarımız tarafından bizlere bırakılmış en değerli hazinelerdir. Tarihî eserlere ve kültürel varlıklara sahip çıkmak, korumak ve gelecek nesillere aktarmak kutsal bir görevdir. Bir topluluğun ulus olabilmesi için bir kültür varlığına sahip olması gerekir. Ayrıca, tarihi ve kültürel varlıklar, sadece bizim değil tüm insanlığın mirası ve gelecek nesillerin biz de alacağı olan varlıklardır.

Bu anlamda, tüm eski uygarlık ürünlerinin insanlığın ortak mirası olarak ayrım yapılmadan korunabilmesi, Avrupa ülkelerindeki tüm mimari yapıtların ortak Avrupa mirası sayılması bu ürünlerde sanatsal ayrım yapılmadan sosyal özelliklerine de önem verilmesi için Türkiye, bir çok deklarasyon, protokol ve uluslararası sözleşmelere imza atmıştır.

Bunlardan Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme (1983). Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi (1989) gibi anlaşmalar yanı sıra, Venedik Tüzüğü (1964), Amsterdam Bildirgesi (1975), Uluslararası Anıtlar ve Siteler Konseyi (ICOMOC). Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Rolleri Konusunda Tavsiyeler (UNESCO, 30 Kasım 1976, Nairobi) gibi birçok bildirge ve tavsiye kararına imza atmıştır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının, Turizm potansiyelini olumlu yönde etkileyen antik kentlerin ve tarihi çekim yerlerinin çevresi ile birlikte korunması, koruma-kullanma dengesi içinde turizme katkılarının artırılması amacıyla çalışmalar yaptığı bilinmektedir. Zira, tarihi değerleri korunan bir yerleşme "turist" çekmekte, dolayısıyla ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ancak, turistin beğeni ve beklentisi, dekor nitelikli tarihi ve kültürel çevre değil, yapıların tarihi belge değeri yani "özgünlüğü"dür.

Yabancı ülkelerin de, doğal olarak koruma ve turizmi birlikte ele aldığı, ancak korumanın esas hedefi olan tarihten kalanı en azından özgün görünümüyle geleceğe aktarmayı ön planda tuttukları bilinmektedir (York/İngiltere, Breges/Belçika, Manosgue/Fransa ya da Delf/Hollanda gibi).

Başbakan Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın 12/01/2006 tarihinde, yaptığı konuşmasında "Hasankeyf'in taşınacağını ve antik kentin ve bütün tarihi eserlerin kuzeye alınmak suretiyle yeniden inşa edileceğini" açıklaması ayrıca, 29/12/2005 tarihli İlısu Barajı ve hidroelektrik santralı projesi proje bilgilendirme toplantısı basın bildirisinde Hasankeyf Yeni Yerleşim Yeri ve Yeni Kültürel Park Alanı için geliştirilen Master Rehber Projelerini ilgili Bakanlıklar Kurum ve Kuruluşlar ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı tarafından, 08 Temmuz 2005 tarihinde onaylandığının açıklanması, tarihe, kültüre, çevreye ve turizme ilgi duyan, bütün toplum kesimlerini kaygılandırmış ve tepki toplamıştır.

Kaldı ki, Hasankeyf İlçesinde 1978, 1981 ve 2003 yıllarında 25 adet taşınmaz kültür ve tabiat varlığı tescil ve ilan edilmiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda;

SORU 1 : 2863 sayılı KTVK yasası, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasını sağlamak için gerekli tedbirleri almak, aldırmak ve bunların her türlü denetimini yapmak üzere, Kültür ve Turizm Bakanlığını yetkili ve sorumlu kılmaktadır. Bu bağlamda, antik kentin bir başka yere taşınması konusunda Bakanlığınızca olumlu görüş verilmiş midir?

7/1145

CEVAP 1 : Hasankeyf Antik Kenti'nin, Büyük Saray, Küçük Saray ve Ulu Camii gibi önemli mimarlık eserlerinin de yer aldığı Yukarı Şehir olarak adlandırılan bölümü Ilısu Barajının suları altında kalmayacaktır. Baraj göl alanında kalması muhtemel bölümlerdeki kültür varlıklarından taşınabilecek olan yapı ve yapı elemanlarına ilişkin taşıma kurtarma projeleri hazırlanmaktadır. Hasankeyf'de, 02/06/2004 gün ve 2004/7429 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca Prof. Dr. Abdüsselam ULUÇAM başkanlığındaki bilimsel bir heyetle kazı ve restorasyon çalışmaları yürütülmektedir. Ayrıca Hasankeyf'teki eserlerin kurtarılması amacıyla 2004 yılında Bakanlığım ile DSİ Genel Müdürlüğü arasında ve aynı yıl kazı başkanı Prof. Uluçam, Batman Valiliği ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı arasında protokoller imzalanmıştır. Antik Kentteki kazı ve restorasyon çalışmaları bu protokoller ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir.

SORU 2 : Hasankeyf İlçesi ve çevresindeki taşınmaz kültür varlıklarının Ilısu Barajı Projesinden etkilenmemesi ve yerinde korunması için Bakanlığınızca herhangi bir çalışma yapılmış ve proje alternatifleri üretilmiş midir?

CEVAP 2 : Hasankeyf'te ilk olarak Mardin Müzesi Müdürlüğü başkanlığında ve Prof. Dr. Oluş ARIK'ın idaresindeki bilimsel heyetle 1986 yılında başlatılan kazı, kurtarma ve belgeleme çalışmaları halen Prof. Dr. Abdüsselam ULUÇAM başkanlığındaki heyetle yürütülmekte olup baraj suları altında kalması muhtemel kültür varlıklarının belgelenmesi ve taşınabilecek olanların taşınması için gerekli projelendirme çalışmaları sürdürülmektir.

SORU 3 : Antik kentin taşınma işlemine kim, nasıl ve neye göre onay verecektir? Taşınma işlemi Bakanlığınız tarafından mı yürütülecektir?

CEVAP 3 : Kurtarılması ve taşınması gereken tarihi eserlere yönelik olarak hazırlanmakta olan projeler öncelikle 13/10/2005 tarihinde oluşturulan Bilimsel Kurulun görüşü alındıktan sonra ilgili Koruma Bölge Kurulunun onayına sunulacaktır. DSİ Genel Müdürlüğü ile Bakanlığımız arasında imzalanan 01/10/2004 tarihli protokol gereğince, tarihi eserlerin restorasyonu ve taşınabileceklerin taşınması konusunda planlama, projelendirme ve arkeolojik çalışmalar Bakanlığımca, restorasyon, taşıma ve yapım işlemleri ise Bakanlığım denetiminde DSİ Genel Müdürlüğü tarafından yapılacaktır.

SORU 4 : Hasankeyf ilçesi ve çevresindeki taşınmaz kültür varlıklarının başka bir yere taşınması için bilimsel ve teknik altyapımız yeterli midir?

CEVAP 4 : Bu aşamada bir Kazı Heyeti ve bir Bilimsel Kurul oluşturulmuş olup çalışmalarını Bakanlığımın teknik ve personel desteğiyle sürdürmektedir. Bunun dışında gerektiği durumlarda üniversitelerin ilgili bölümlerinden Bilimsel Kurul vasıtasıyla destek istenmektedir.

SORU 5 : Tarihi ve Kültürel Varlıkların korunması, sağlıklaştırılması ve gelecek nesillere aktarılmasına ilişkin Bakanlığınız bütçesinde ayrılmış bir ödenek var mıdır? Hasankeyf antik kentinin taşınması işi için Bakanlığınızca bir ödenek ayrılmış mıdır?

7/1214S

CEVAP 5 : Hasankeyf Antik Kenti'nde yapılan çalışmalarda kullanılmak üzere DSİ Genel Müdürlüğü ve GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı bütçesinden, bu kuruluşlarla yapılan protokoller gereğince ödenek ayrılmaktadır. 2005 yılında Hasankeyf'te yürütülen çalışmalar için GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığından 1.014.000 YTL ve DSİ Genel Müdürlüğünden 378.100 YTL ödenek (toplam 1.492.100 YTL) aktarımı gerçekleşmiştir. Ayrıca ülkemizde gerçekleştirilen kazı çalışmalarında kullanılmak üzere Bakanlığım ve DÖSİMM bütçesinden her yıl düzenli olarak ödenek ayrılmaktadır. 2005 yılında ülkemizde gerçekleştirilen kazı çalışmalarında kullanılmak üzere Bakanlığım, DÖSİMM ve Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile DSİ ve GAP'tan toplam 8.548.410 YTL ödenek ayrılmıştır.

SORU 6 : Hasankeyf ilçesi ve çevresindeki taşınmaz kültür varlıklarının taşınması kararı ulusal tüzemize/mevzuatımıza ve uluslararası sözleşmelere uyarlı mıdır?

CEVAP 6: Hasankeyf'te her bir yapı için hazırlanacak olan münferit projeler 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu hükümleri çerçevesinde ilgili Koruma Bölge Kurulunun onayına sunulduktan sonra uygulamaya geçirilecektir. Bu işlemler sırasında ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler de dikkate alınacaktır.

SORU 7: Antik kentin taşınmasına ilişkin olarak, Birleşmiş Milletlere üye devletlerden, hükümetlerarası ve resmi olmayan uluslararası kuruluşlardan, özellikle UNESCO (BM Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu), ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi) ve ICOMOS (Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi)'dan yardım ve tarihi alan ve çevrelerin korunmasında işbirliği istenilmiş midir?

CEVAP 7: Şu ana kadar böyle bir işbirliğine ihtiyaç duyulmamakla beraber bundan sonra gerektiği durumlarda yürürlükteki ilgili mevzuat ve taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler çerçevesinde bu gibi kuruluşlardan–mesela danışmanlık alanında-işbirliği talebinde bulunulabilecektir.

SORU 8 : İnsanlığın ortak mirası olan tarihi ve kültür varlıklarının zarara uğratılması durumunda bunun sorumluluğunu kim üstlenecektir? Doğabilecek olası zarar kimin tarafından ve nasıl tazmin edecektir?

SORU 9 : Ilısu Baraj Projesinin maliyeti hesaplanırken, sözü geçen tarihi ve kültür varlıklarımızın yok edilmesi durumunda ortaya çıkacak zararın maddi ve manevi değeri göz önünde bulundurulmuş mudur?

CEVAP 8-9 : Bilindiği üzere kültür ve tabiat varlıkları yerine konulamaz değerlerimizdir. Bu husus göz önüne alındığında kültür ve tabiat varlıklarının kaybı durumunda bu kayıpların telafisi ve tazmininin mümkün olamayacağı ortadadır. Kültür ve tabiat varlıklarının korunması ve zarar görmesini engelleyici tedbirler almak başta Bakanlığım olmak üzere bütün sivil ve resmi kurum ve kuruluşların görevidir.

